

POSTANOWIENIE

Dnia 17 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek

w sprawie P. J. – sędziego Sądu Rejonowego w O.
po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej
na posiedzeniu w dniu 17 kwietnia 2024 r.
wniosku SSN Eugeniusza Wildowicza
o wyłączenie SSN Mirosława Sadowskiego, SSN Aleksandra Stępkowskiego i SSN
Pawła Kołodziejskiego od udziału w sprawie o sygn. akt I ZB 62/23
na podstawie art. 41 § 1 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

wniosku nie uwzględnić.

UZASADNIENIE

Wyznaczony do rozpoznania sprawy o sygn. akt I ZB 62/23, SSN Eugeniusz Wildowicz złożył w dniu 29 listopada 2023 r. wniosek o wyłączenie innych sędziów będących członkami składu orzekającego w tej sprawie, tj. SSN Mirosława Sadowskiego, SSN Aleksandra Stępkowskiego i SSN Pawła Kołodziejskiego.

W uzasadnieniu swego wniosku podniósł, że „(...) Zgodnie uchwałą pełnego składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. sygn. akt BSA I-4110-1/20, której zgodność z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej bezskutecznie usiłował podważyć Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U 2/20, jak również uchwałą składu siedmiu sędziów z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP

2/22, sędzia Sądu Najwyższego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (...). W tym kontekście aktualne są uwagi, wynikające z treści uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2023 r., sygn. akt I KZP 22/22, na temat objęcia pojęciem „sprawy”, o jakim mowa w art. 40 i 41 k.p.k. zarówno orzekania w głównym przedmiocie procesu, jak również postępowań incydentalnych – w tym takich, jak toczące się w niniejszej sprawie pod sygnaturą I ZB 62/23, umożliwiających kontrolę, czy w postępowaniu będzie orzekał bezstronny, niezależny i niezawisły sąd. Uchwała ta, z racji nadania jej mocy zasady prawnej, wiąże wszystkie składy Sądu Najwyższego.

Zainicjowanie tego rodzaju kontroli przez innego członka składu orzekającego, w sytuacji, gdy przepisy przewidują rozstrzyganie kwestii wyłączenia sędziego z urzędu, jest w pełni dopuszczalne. Brak jakichkolwiek podstaw ustawowych ku temu, aby przyjmować, że kontrola prawidłowości obsady sądu może wystąpić wyłącznie na wniosek strony. Wręcz przeciwnie, każdy sąd jest zobowiązany badać, czy ze względu na swój skład stanowi on sąd, spełniający gwarancje konstytucyjne, jeżeli w tym względzie pojawia się poważna wątpliwość – np. związana z procesem powołania członków składu orzekającego na urząd (por. uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22). Sąd Najwyższy wprost dopuszcza możliwość uruchomienia stosownej kontroli przez członka składu orzekającego, w stosunku do innego sędziego zasiadającego w tym samym składzie, dostrzegając w tym element działania sądu z urzędu (por. tamże).

Wątpliwości co do bezstronności sędziów Sądu Najwyższego: Mirosława Sadowskiego, Aleksandra Stępkowskiego i Pawła Kołodziejskiego przy rozpoznawaniu sprawy sygn. akt I ZB 62/23 wynikają nie tylko z faktu powołania ich na urząd na wniosek tzw. Neo-KRS, co w przypadku sędziów SN prowadzi do zaistnienia bezwzględnej przesłanki odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., lecz także z tego, że przedmiotowa sprawa dotyczy zbadania spełniania wymogów niezawisłości i bezstronności przez innego sędziego SN (sędzię SN Marię

Szczepaniec), powołanego na urząd w tej samej, wadliwej procedurze. Jeżeli zatem wobec sędzi SN Marii Szczepaniec zostały podniesione zastrzeżenia związane z jej powołaniem na urząd sędziego SN na wniosek KRS ukształtowanej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., to oczywiste, że okoliczności tej nie mogą oceniać sędziowie SN, którzy na swój urząd zostali powołani w identycznych okolicznościach, albowiem – *mutatis mutandis* – orzekaliby „w swojej sprawie” (*nemo iudex i causa sua*)”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek jest niezasadny, przy czym w znacznej części odwołuje się do okoliczności, których podniesienie w postępowaniu w przedmiocie wyłączenia sędziego, jest niedopuszczalne.

Treść wniosku wskazuje, że wątpliwość co do bezstronności sędziów SSN: Mirosława Sadowskiego, Aleksandra Stępkowskiego i Pawła Kołodziejskiego, ma wynikać wyłącznie z faktu, że zostali oni powołani na stanowiska sędziów Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej z zastosowaniem art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2021 r. poz. 269 oraz z 2023 r. poz. 1615, zwanej dalej „ustawą o Krajowej Radzie Sądownictwa”), a zatem – w ocenie wnioskodawcy – w wadliwej procedurze.

Należy zauważyć, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 4 marca 2020 r., P 22/19 (opublikowanym w Dz. U. z 2020 r. poz. 413), stwierdził, że art. 41 § 1 w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 w zw. z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji RP.

W tym stanie rzeczy, skoro obecnie obowiązujące przepisy regulujące kwestie powołania na stanowisko sędziego nie mogą być przedmiotem badania w pryzmacie okoliczności z art. 41 § 1 k.p.k., z powodu niekonstytucyjności, to wyłączenie takiej możliwości dotyczy każdego postępowania przewidzianego w art.

42 § 1 k.p.k., a więc zarówno zainicjowanego wnioskiem strony, jak i żądaniem samego sędziego, a także postępowania wszczętego z urzędu.

Co więcej, z treści art. 29 § 3 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1093) – dalej: u.SN) wynika jednoznacznie, że niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez Sąd Najwyższy lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Przepis ten ma charakter ustrojowy i z tego powodu wyłączenie w nim zawarte ma charakter ogólny i dotyczy każdego postępowania, podobnie jak zasada wynikająca z art. 29 § 4 u.SN. Zgodnie z tym przepisem okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności. Jednocześnie ustawodawca wprowadził tryb tzw. testu bezstronności, w którym – zgodnie z art. 29 § 5 u.SN – dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego (lub sędziego delegowanego) wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Z żądaniem w tym przedmiocie może wystąpić strona lub uczestnik postępowania przed Sądem Najwyższym (art. 29 § 7 u.SN) – *a contrario* tego typu żądań nie może wysuwać członek składu orzekającego. W niniejszej sprawie wniosek oparty jest zresztą wyraźnie na treści art. 41 § 1 k.p.k., z której podlegają na zasadzie specjalności wyłączeniu okoliczności przewidziane w innych przepisach, a więc np. w art. 29 § 5 u.SN.

Wskazać także należy, co do powołanej przez wnioskodawcę uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., w której doszukuje się on podstawy uzasadniającej wyłączenie sędziego od orzekania, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, (opublikowanym w M. P. z 2020 r. poz. 376), stwierdził, że „uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz

Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (sygn. akt BSA I 4110 1/20, OSNKW nr 2/2020, poz. 7) jest niezgodna z:

1. art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
2. art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30, z późn. zm.),
3. art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, z późn. zm.)”.

Skutkiem wejścia w życie powołanego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego jest utrata mocy obowiązującej aktu, którego niezgodność z normami prawnymi wyższego rzędu została stwierdzona w tym orzeczeniu (por. art. 190 ust. 3 Konstytucji). Wbrew stanowisku wnioskodawcy wskazującego na „nieskuteczność” wymienionego wyżej judykatu, zgodnie z art. 190 ust. 1 Konstytucji RP orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Wszelkie dywagacje mające na celu weryfikację orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego są sprzeczne z Konstytucją RP, gdyż nie przewiduje ona ani trybu na taką weryfikację, ani organu, który byłby do tego uprawniony. Jeżeli zatem wnioskodawca dąży do wykluczenia z rozważań orzecznictwa Trybunału, sam sytuuje swój wniosek poza porządkiem konstytucyjnym, co powoduje, że we wskazanym zakresie jest to wniosek niedopuszczalny.

Poza tym, stan prawny, na tle którego została podjęta powołana przez wnioskodawcę uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., uległ istotnej zmianie z dniem 15 lipca 2022 r., tj. z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 1259). Jak wyżej wskazano, nowelizacja ta wprowadziła do porządku prawnego instytucję tzw. testu niezależności i bezstronności, który może być zastosowany w stosunku do każdego sędziego Sądu Najwyższego – niezależnie od daty jego powołania. W obowiązującym stanie prawnym, badanie niezawisłości i bezstronności sędziego Sądu Najwyższego

może nastąpić wyłącznie w trybie określonym w art. 29 § 5-25 u.SN, a zatem odwoływanie się do argumentacji i wyciąganie konkluzji z tej argumentacji płynących, których źródłem jest wspomniana uchwała połączonych Izb Sądu Najwyższego, jest obecnie bezprzedmiotowe. Wymaga przy tym podkreślenia, że zarówno wskazana nowelizacja, jak i powołana uchwała Sądu Najwyższego, dotyczą tego samego zagadnienia, jakim jest wpływ okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego na spełnienie przez niego wymogów niezawisłości i bezstronności.

W podobny sposób należy ocenić przywołaną przez wnioskodawcę uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, która po dniu 15 lipca 2022 r. straciła aktualność wobec zmiany stanu prawnego, na tle którego została podjęta; wiązała przy tym jedynie sąd, który wystąpił z pytaniem prawnym w trybie art. 441 § 1 k.p.k.

Za nieuprawniony należy uznać pogląd wnioskodawcy, sprowadzający się do stwierdzenia „Jeżeli zatem wobec sędzi SN Marii Szczepaniec zostały podniesione zastrzeżenia związane z jej powołaniem na urząd sędziego SN na wniosek KRS ukształtowanej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., to oczywiście, że okoliczności tej nie mogą oceniać sędziowie SN, którzy na swój urząd zostali powołani w identycznych okolicznościach, albowiem – *mutatis mutandis* – orzekaliby „w swojej sprawie” (*nemo iudex i causa sua*)”. Trzeba podkreślić, że sytuacja poszczególnych sędziów rozumiana jako konkretne okoliczności towarzyszące procesowi nominacji oraz wpływ tych okoliczności na niezawisłość sędziego w danej sprawie – jest różna, choćby z uwagi na indywidualny charakter aktu powołania na urząd sędziego. Sam fakt otrzymania nominacji po wniosku Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym z zastosowaniem art. 9a ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa nie może zatem skutkować orzekaniem w takiej samej jak własna sytuacji faktycznej i prawnej. Jedynie na marginesie należy zaznaczyć, że zgodnie z przyjętym orzecznictwem za orzekanie we własnej sprawie nie jest uznawane rozpatrywanie tzw. sprawy frankowej przez sędziego posiadającego kredyt we frankach szwajcarskich (o ile nie zachodzi tożsamość postanowień umów kredytowych zawartych z tym samym bankiem), czy też rozpatrywanie przez sądy powszechne spraw dotyczących wynagrodzeń sędziów,

które przecież dotyczą wszystkich sędziów. Te przykładowe okoliczności należą zresztą do okoliczności o charakterze faktycznym, a nie prawnym. Nie ulega natomiast wątpliwości, że wnioskodawca podstawy wyłączenie upatruje w okoliczności o charakterze prawnym, co nie może być skuteczne.

Z przedstawionych wyżej powodów Sąd Najwyższy uznał, że wniosek SSN Eugeniusza Wildowicza o wyłączenie SSN Mirosława Sadowskiego, SSN Aleksandra Stępkowskiego i SSN Pawła Kołodziejskiego od udziału w sprawie o sygn. akt I ZB 62/23 w zasadniczej części jest niedopuszczalny, w części zaś niezasadny, wobec czego orzeczono jak w sentencji.

[M. T.]

[ms]